

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 25.04.2022

§ 41

Valtuustoaloite: Lahti pyrkii tulevaisuudessa siihen, että Lahti on kaikkialta ja ympäri vuorokauden naisille turvallinen kaupunki

4036/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Turvallisuuspäällikkö Antti Prepula p. 044 416 3812

Asuntoasiankoordinaattori Helene Vanninen p. 044 482 0862

Suunnittelija Katja Karevaara p. 044 482 6233

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori Marja Mikola
p. 044 483 6378

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.04.2022

§ 127

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunkikehitysjohtaja Alho Olli

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitetyksi.”

Perusteluosa

Valtuutetut Kalle Aaltonen ja Minni Salminen 10.5.2021:

“Valtuutetun aloiteoikeutta hyväksi käyttäen Pro Lahden valtuustoryhmä esittää, että Lahden kaupunki pyrkii tulevaisuudessa siihen, että Lahti olisi kaikkialta ja ympäri vuorokauden naisille turvallinen kaupunki. Naisten turvalliseksi kokemien alueiden on tutkimuksissa havaittu olevan myös kaikkien muiden ihmisryhmien turvalliseksi kokemia. Tämä lisäisi Lahden vetovoimaa, turvallisuutta ja viihtyisyyttä sekä parantaisi esimerkiksi elinkeinonharjoittamismahdollisuuksia. Tällaisesta lähestymistavasta asiaan on positiivisia kokemuksia muualta maailmasta.

Esimerkkejä tällaisesta naisten turvallisuutta lisäävistä toimista Lahdessa olisi esimerkiksi riittävä iltavalaistus syksyisin sekä keskustan räikeän päihdekulttuurin lieveilmiöiden kitkeminen.”

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian valmisteluun 11.10.2021/122§.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Tilastollisesti

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2020 päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden lahtelaisten naisten osuus oli 11 suurimman kaupungin vertailussa pienin, 58,6 % (heikoin sijoitus). Tämän lisäksi, Lahden sijoitus on 3. heikoin, kun verrataan päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuutta, 3,8 %. (Lähde: THL Sotkanet. Huom. Helsingistä ei tietoja saatavilla 4.6.2021).

Kaupunki- ja kuntapalvelut -kyselyssä 2020 ei ole vastauksissa eroteltavissa sukupuolta, mutta naisten antamia vastauksia oli kokonaisuudessaan enemmän; Miehiä 38 %, Naisia 60 % ja Muu tai ei halua kertoa 2 %. Naisten %-osuus oli vertailukaupungeista suurin Lahdessa.

Kaupunki- ja kuntapalvelut -kyselyssä vuonna 2020 Lahti sijoittui vertailukaupungeista viimeiseksi kysymyksessä Miten hyvin yleinen järjestys ja turvallisuus on hoidettu asuinkunnassa, keskiarvolla 3,44 (vertailukaupunkien ka. 3,92). Lahdessa oli vertailukaupunkien selvin muutos ja heikennys edelliseen vertailukohtaan vuodelta 2017, -0,48 (ka. Lahti 2017: 3,92). Lahti sijoittui vertailun heikoimmin myös kysymyksessä Miten hyvin asuinalueen turvallisuus on hoidettu asuinkunnassa, ka. 3,86. Muutos vuoteen 2017 oli myös vertailun suurin, -0,18 (vertailukaupunkien ka. 4,09). Vertailukaupunkien ulokset ovat vuodelta 2012. (Kaupunki- ja kuntapalvelut 2020; Helsinki, Espoo, Vantaa, Lahti, Oulu, Turku, Kemi).

Poliisin Lahteen kohdistuvat tilastot ajanjaksolta 1/2019 – 4/2021

Poliisin Lahteen kohdistuvat tilastot ajanjaksolta 1/2019 – 4/2021 kertovat naisten olevan rikosten asianomistajia hivenen harvemmin kuin miesten. Kaikkien rikosten osalta asianomistajina Lahdessa on 1/2021 – 4/2021 välisenä aikana ollut 1865 henkilöä, joita naisiin on kohdistunut 837 rikosta ja miehiin 1028. Koko Hämeen poliisilaitoksen alueella suhde on sama.

Kokonaisrikosten määrä on ollut tarkastelujaksolla 5815, joista naisiin on kohdistunut 2693 rikosta ja miehiin 3122.

Rikoksen uhriksi joutuneet naiset joutuvat toisenlaisten rikosten uhreiksi mitä miehet. Tyypillisimmin naiset joutuvat kotona tapahtuvan väkivallan, seksuaali- tai nettirikoksen uhreiksi. Lahdessa tietyt asuinalueet erottuvat poliisin tilastoissa.

Kaikkien rikosten osalta naiset osuus asianomistajista on pienentynyt vuodesta 2019 (3465) ja vuodesta 2020 (3935) vuoden 2021 arvioon 2500 asianomistajaa naisena. Vuoden 2020 tilastoissa näkyy Vastaamon tietomurto, jonka johdosta Lahdessa tehtiä yli 1000 rikosilmoitusta yhteensä. Tilastoarvioiden mukaan naisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat lisääntymässä Lahdessa vuonna 2021, mutta esimerkiksi naisiin kohdistuvat pahoinpitelyt pysyvät todennäköisesti ennallaan tai hivenen vähentyvät, kuten muut naisiin kohdistuvat rikokset yleisesti.

Rikoksesta epäiltyjen osalta ovat miehet olleet kaikilla sektoreilla selkeämmin edustettuina. Rikoksesta epäiltyjä on kokonaisuudessaan Lahdessa ollut ajanjaksolla 1/2021 – 4/2021 yhteensä 2582 henkilöä, joista naisten osuus on 503 henkilöä ja miesten osuus 2079. Muiden kuin rattijuopumusten ja huumausainerikosten osalta rikoksista epäiltyjen naisten määrä on arviolta vähentymässä vuonna 2021 verrattaessa vuosiin 2019 ja 2020.

Turvallisuuden tunne

Turvallisuuteen liittyy voimakkaasti tunne, johon esimerkiksi katuvalaistus vaikuttaa. Valaistuksen määrällä ei ole rikoksen uhriksi joutumisessa merkittävää vaikutusta, mutta voi vaikuttaa esimerkiksi liukastumisvahinkoihin. Naisiin kohdistuu rikoksia usein toisaalla kuin julkisilla alueilla. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia asioita ovat

valaistus, toisten ihmisten läsnäolo, avunsaannin nopeus, rikosten selvittämistehokkuus ja sosiaalinen media.

Turvattomuuden tunteeseen vaikuttavat myös havaittu häiriökäyttäytyminen, maahanmuuttajaryhmät, päihteiden käyttäjät ja yleinen siivottomuus. Naiset kokevat julkisilla paikoilla väkivallan uhkaa miehiä enemmän, vaikka todennäköinen uhri on päihtynyt mies. Lahtelaisten turvattomuuden tunteeseen vaikuttaa se, millä todennäköisyydellä nykyiset huolet toteutuvat tulevaisuudessa.

”Tulevaisuus pelottaa aiempaa enemmän: Vuonna 2018 49 prosenttia uskoi tulevaisuuden olevan turvattomampi, vuonna 2019 tätä mieltä oli 53 prosenttia. Naiset näkevät tulevaisuuden turvattomampana kuin miehet ja vanhemmat ikäluokat turvattottomampana kuin nuoret. (Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta, MTS 2020)”

Tulevaisuuteen suhtautumisessa on eroja eri väestöryhmien välillä. Taloudellisen toimeentulon hankalaksi kokeneet, aiemmin fyysisen väkivallan uhriksi joutuneet ja nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat kokevat todennäköisimmin joutuvansa väkivallan uhriksi tulevaisuudessa. Jos nuorimpien ikäluokkien koot pientyvät ja samalla kokonaisrikollisuus jatkaa laskuaan, on oletettavissa, että väkivallan pelko ei ainakaan merkittävästi kasva. Sosioekonomiset sekä päihde- ja mielenterveysongelmat kasautuvat kuitenkin edelleen samoille väestöryhmille, samoin turvattomuuden kokemukset.

Turvallisuuskysely 2020

Syksyllä 2020 osana valtakunnallista lähiöohjelmaa toteutettiin verkossa turvallisuuskysely, johon vastasi 940 henkilöä. Vastaajista 69% oli naisia. Suurin osa vastauksista saatiin keskustan ta sen lähialueiden postinumeroalueilta (15100, 15110 ja 15140). Vastaajien joukossa erilaisten

rikosten uhriksi joutuminen ei ole kovin yleistä. Merkittävä osa vastaajista on kuitenkin kokenut sanallista häirintää (n. 22 %) sekä jonkinasteista huolta erilaisten rikosten uhriksi joutumisesta. Kysyttäessä onko kilometerin säteellä kodista paikkoja, joita välttelee väkivallan uhkan vuoksi nousivat tietyt alueet esiin, kuten kauppakeskus Trion seutu, Paavolan vanhan terveysaseman ja Anttilan välinen alue sekä esimerkiksi Aleksanterinkadun Sokoksen puoleinen kulma. Paavolan terveysaseman purkutyöt aloitettiin keväällä 2021, millä toivotaan olevan suotuisa vaikutus koettuun turvallisuuden tunteeseen alueella. Turvallisuuskysely on tarkoitus toteuttaa kahden vuoden välein.

Lahden kaupungin asuntopoliittisia linjauksia uusitaan ja ne tuotaneen päätöksentekoon vuoden vaihteen jälkeen. Asuntopolitiikalla voidaan vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen eri tavoin, kuten ohjaamalla rakentamista niin, että ehkäistään asuinalueiden haitallista eriytymistä, minkä on havaittu lisäävän turvattomuuden tunnetta. Uudisrakentamisen kannattavuus määrittyy asuntomarkkinoilla ja kunnalla on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa näiden toteutumiseen. Asuntopolitiikan keinovalikoimalla ei ole mahdollista saada nopeita ratkaisuja vaan systemaattinen, vahva ja näkemyksellinen asuntopolitiikka realisoituu tuloksiksi usein vasta vuosikymmenten päästä. Asuntopolitiikan tueksi tarvitaan myös muita asuinalueiden eriytymistä ehkäiseviä toiminta- ja työmalleja, esimerkiksi positiivista erityiskohtelua mutta ennen kaikkea vahvaa panostusta eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi.

Valaistuksen rakentaminen ja suunnittelu

Kaupungininsinööri Mika Lastikan mukaan valaistus on rakennettu ensisijaisesti liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Suunnittelussa

huomioidaan myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökohdat. Kuitenkin on pidetty tarkoituksenmukaisena säästötoimenpiteenä valaistuksen osittaista sammuttamista yöaikaan niissä kohteissa, joissa ei ole vielä valaistuksen himmentämisen mahdollistavaa LED-valaistusta.

Ehkäisevä työ

Lahdessa tehdään ehkäisevää työtä myös turvallisuuskulma huomioiden. Lahti osallistuu aktiivisesti seudullisen ehkäisevän työn verkoston toimintaan, jossa perhe- ja lähisuhdeturvallisuus on yhtenä aihealueena. Kuntien henkilökuntaa on koulutettu perhe- ja lähisuhdeturvallisuuteen liittyvissä asioissa mm. miten väkivalta otetaan puheeksi ja siihen puututaan mahdollisimman varhain. Koulutukset aiheesta jatkuvat. Tänä vuonna on seudullisesti mietitty, miten kunnassa voitaisiin edistää lähisuhdeturvallisuutta. Työskentelyn pohjalta tehtiin lähisuhdeturvallisuuden edistäminen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy kunnissa malli, jonka jalkauttaminen aloitetaan.

Varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään puututaan mahdollisimman varhain. Lahden kouluihin ja oppilaitoksiin on luotu yhdenmukaiset kiusaamisen ja häirinnän vastaiset suunnitelmat sekä seksuaaliseen häirinnän ja väkivaltaan puuttumisen suunnitelmat. Opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön tietoperustaa on vahvistettu kiusaamisen, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyssä.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on käytössä restoratiivisen sovittelun ja Mini-verson ohjelmia. Opetushallituksen kiusaamisen vastaisen oppaan materiaalit ovat käytössä perusopetuksessa ja lukiossa.

Lahti osallistuu valtakunnallisen ehkäisevän päihdejärjestöverkostojen Kaikkien kaupunki kampanjaan syyskuussa 2021. Kampanjan tarkoituksena

on lisätä myös kaupunkiviihtyvyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuusteema Mitä tehdä, jos kaupungilla liikkussa pelottaa on lisätty kampanjan myötä perusopetuksen lukuvuosikalenteriin. Turvallisuus ja turvallinen kohtaaminen otetaan esille myös keskustassa liikkuvien nuorten kanssa sekä ammattilaisille järjestetyissä koulutuksissa.

Aloitevastauksen täydennys

Ehkäisevän ja etsivän työn keinoin pyritään vaikuttamaan myös siihen, että Lahden katunäkymä rauhoittuisi ja sen myötä turvallisuuden tunne lisääntyisi.

Monet eri toimijat jalkautuvat Lahdessa kaduille säännöllisesti useampana päivänä viikossa. Isommalla moniammatillisella porukalla, jossa on mukana mm. Lahden kaupungin nuorisopalvelut, srk, poliisi, Monoside ja Walkers Lahti, jalkautumisia tehdään esimerkiksi koulujen päättöviikonloppuna ja muutenkin sellaisina aikoina, kun nuoret ovat sankoin joukoin liikkeellä tai Lahdessa on nuorison liikkeelle saava tapahtuma tai konsertti.

Lahden alueelle on saatu kaksi erilaista hanketta, joissa molemmissa on tavoitteena tavoittaa kadulla olevia ihmisiä ja auttaa heitä elämässä eteenpäin.

Diakonissalaitoksen säätiön STEA rahoitteinen Tukialus hanke tekee jalkautuvaa etsivää mielenterveys- ja päihdetyötä Lahden kaduilla vuosina 2022-2024. Hankkeen projektityöntekijät ja vertaistoimijat jalkautuvat Lahden kaduille arkipäivisin kohtaamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä sairauksista kärsiviä ihmisiä. Työtä tehdään sosiaalisella kärjellä. Tavoitteena on tukea ihmistä elämän ja arjenhallinnan palautumisessa, jotta hän kiinnittyy sekä pystyy hyödyntämään muita alueellisia palveluita. Hanke tekee tiiviisti yhteistyötä kaikkien alueellisten toimijoiden kanssa, jotka kohtaavat hankkeen

kohderyhmän ihmisiä. Hankkeen tavoitteena on integroida toimintamalli Lahden alueelle hankkeen päätyttyä. Integraatiotyössä vahvoina yhteistyökumppaneina toimii Lahden kaupunki, Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymä ja Harjun terveys. Nais erityisyys on merkittävässä osassa kadulla tehtävää hanketyötä.

Tuulensuoja on Stea-rahoitteinen Lahden Sininauha ry:n toteuttama hanke vuosille 2022–2024. Hankkeessa perustetaan matalan kynnyksen päiväkeskus täysi-ikäisille päijäthämäläisille, jotka ovat päihteidenkäyttäjiä, asunnottomia tai muiden palveluiden ulkopuolella. Tuulensuoja tulee olemaan avoinna arkipäivisin ja noin kerran kuukaudessa lauantaisin. Toiminnan sisällössä kuunnellaan kävijöiden ajatuksia ja tarpeita. Hanke tekee tiivistä ja laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kanssa, jotka kohtaavat arjessaan kohderyhmää.

Päijät-Hämeen keskussairaalan selviämishoitoyksikkö aloittaa toimintansa keväällä 2022. Selviämishoitoyksikön toiminnan ajatuksena on saada päihteidenkäyttäjät nopeasti avun piiriin, käynnistää laitostarkkaisuhoito ja tarjota asiantuntija-apua. Lahden kaupunki on ollut aktiivinen aloitteentekijä selviämishoitoyksikön saamiseksi.

Yhteenveto

Lahden kaupunki pyrkii olemaan kaikille turvallinen kaupunki ympäri vuorokauden. Lahden kaupunki tekee yhteistyötä Päijät-Soten ja eri järjestöjen sekä yhdistysten kanssa turvallisuuden lisäämiseksi. Arjen turvallisuus on yksi maakunnallinen hyvinvoinnin painopistealue ja sen eteen tehtäviä toimenpiteitä kehitetään myös maakunnallisesti.

Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat erityisesti kaupungin asukkaat käytöksellään. Tunnistettu yhteisöllisyyden väheneminen on yksi turvallisuuden tunnetta heikentävistä tekijöistä. Lahden kaupunki seuraa turvallisuustilannetta eri mittarein ja tekee kaupungille kuuluvan toimivallan rajoissa toimenpiteitä. Eräänä esimerkkinä voidaan mainita Mukkulan lähiöhanke.

Asuinalueiden negatiivinen eriytyminen lisää tutkimusten mukaan turvattomuuden tunnetta kyseisillä alueilla. Asuinalueiden eriytymiseen voidaan vaikuttaa määrätietoisella asuntopolitiikalla mutta sen lisäksi tarvitaan strategista kaupungin eri toimialat kattavaa yhteistyötä eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen ratkaisemiseksi.

Lahden kaupungissa hyödynnetään tietoa monipuolisesti turvallisuuteen liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnan suuntaamisessa. Tiedon avulla puututaan ongelmiin, ehkäistään niiden syntyä sekä edistään hyvinvointia ja terveyttä. Tietolähteitä ovat sekä valtakunnalliset että paikalliset tilastot.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kv: -